



## ROLA I MIEJSCE POLICJI W SPOŁECZNOŚCIACH LOKALNYCH

Zygmunt DUDEK

ORCID: 0000-0001-7871-6082

### Summary:

*Among the dispositional groups of the state paramilitary security system, the police are perceived by society to the greatest extent as a restrictive institution. Representatives of this formation are often associated with demanding, controlling, interfering and punishing, although they were called to help citizens and care for public safety and order. Very important from the point of view of qualifications to serve in the Police, apart from the substantive and skilful preparation of a policeman, is his approach to serving the society. A police officer, in order to be able to fulfill his official duties as honestly as possible, was provided by the state with a special scope of powers and duties, allowing for interference with the rights and freedoms of citizens.*

**Keywords:** *sociology of the dispositional groups, the state paramilitary security system, Police, society, rights and freedoms of citizens*

### WSTĘP

Demokratyczne państwo, aby mogło prawidłowo funkcjonować, spełniać musi wiele wymagań, które stanowią gwarancję jego niezachwianego bytu. Zadania te mogą być swobodnie realizowane, gdy funkcjonuje konstytucyjna zasada trójpodziału władzy na: ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą<sup>1</sup>. Policja, jako jeden z komponentów władzy wykonawczej, nosi rangę najważniejszej instytucji społecznych w państwie, realizującą w jego imieniu m.in. kontrolę społeczną.

Rangę paramilitarnego charakteru policji ustawodawca wyeksponował w artykule 1 ustawy o Policji z 6 kwietnia 1990 r., określając ją jako umundurowaną i uzbrojoną formację, służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego<sup>2</sup>. Istotne dla oznaczenia zakresu istnienia i działania tej instytucji jest umiejscowienie jej jako strażnika jednej z podstawowych potrzeb obywateli jaką jest bezpieczeństwo publiczne. Charakter indywidualny jak i ponadindywidualny bezpieczeństwa przenika swoim zasięgiem we wszystkie dziedziny życia zbiorowego, społecznego oraz wszystkie domeny funkcjonowania obywateli. Wymusza to na Policji działanie, współdziałanie i komunikowanie się z otoczeniem społecznym, w tym z innymi organizacjami powołanymi i zainteresowanymi budową bezpieczeństwa oraz porządku publicznego, a także społeczeństwem – zwłaszcza w zakresie szeroko rozumianej prewencji.

<sup>1</sup> Art. 10 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997 r., Nr 78, poz. 483).

<sup>2</sup> Ustawa z 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2021 r., poz. 1882 t.j.).



Dlatego też jednostki Policji są dostępne dla ogółu społeczeństwa przez całą dobę, potencjalnie pomagając mieszkańcom zmierzyć się z różnorodnymi problemami, wykraczającymi niejednokrotnie poza ustawowe jej zadania, przez co formacja ta przyczynia się bezpośrednio i pośrednio do polepszenia jakości życia społeczności lokalnych w obrębie ich działania<sup>3</sup>.

Policja jako strażnik bezpieczeństwa w państwie spełnia trzy główne, powiązane ze sobą funkcje: prewencyjną, represyjną i usługową. Prawodawca powołując Policję, w artykule 14 ustawy o Policji wskazał na realizowane przez nią czynności: operacyjno-rozpoznawcze, dochodzeniowo-śledcze i administracyjno-porządkowe, podejmowane w celu:

1. rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw, przestępstw skarbowych i wykroczeń;
2. poszukiwania osób ukrywających się przed organami ścigania lub wymiaru sprawiedliwości, zwanych dalej "osobami poszukiwanymi";
3. poszukiwania osób, które na skutek wystąpienia zdarzenia uniemożliwiającego ustalenie miejsca ich pobytu należy odnaleźć w celu zapewnienia ochrony ich życia, zdrowia lub wolności, zwanych dalej "osobami zaginionymi"<sup>4</sup>.

Wymienione w ustawie czynności odnoszą się do dwóch pierwszych funkcji jakimi są prewencja i represja, jednak na każdą z nich należy spojrzeć znacznie szerzej.

## **STRATEGIA PREWENCJI JAKO GWARANT BEZPIECZEŃSTWA**

Funkcję prewencyjną Policji określić należy jako priorytetową. Jej realizacja ma na celu polepszenie jakości życia obywateli i stworzenie im poczucia bezpieczeństwa, szczególnie w wielkich miastach, gdzie zagrożenie przestępczością jest większe niż w małych aglomeracjach miejskich czy obszarach wiejskich. Obawa jednostki przed staniem się ofiarą przestępstwa jest powszechna, niezależna od wieku, płci czy statusu społecznego. Przestępczość pospolita, która najdotkliwiej uwidacznia się w lokalnych społecznościach, niejednokrotnie wywodzi się z kryminogennych środowisk, z którymi jednostka ma na co dzień styczność. Jednostka społeczna funkcjonująca pod presją strachu przed staniem się ofiarą czynów naruszających prawo, zmienia swoje przyzwyczajenia i niejednokrotnie obniża standard swojego życia. Doprowadza to do sytuacji, w których mieszkańcy skłaniają się do pozostawiania po zmroku w swoich miejscach zamieszkania, zabezpieczając się w nich przed wejściem obcych, czują lęk przed spotkaniem z osobami nieznanymi, starają się omijać miejsca uważane za niebezpieczne, obawiają się zwrócić uwagę osobom zachowującym się niezgodnie z prawem lub przyjętymi normami społecznymi.

<sup>3</sup> Zob. A. Czapska, J. Wójcikiewicz, *Policja w społeczeństwie obywatelskim*, Zakamycze 1999, s. 18 i nast.

<sup>4</sup> Art. 14 ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Policji.



Skutkuje to tym, že w aglomeracjach miejskich czy środowiskach wiejskich istnieją obszary, będące miejscem funkcjonowania zorganizowanych grup przestępczych czy drobnych przestępców, czujących się w tych miejscach pewnie i bezkarnie. Utrzymywanie się przez dłuższy czas takiego stanu rzeczy doprowadza do obniżenia morale społeczności lokalnej, ale także do zmniejszenia zaufania do organów ścigania oraz wymiaru sprawiedliwości, postrzeganych jako nieskuteczne lub zbyt tolerancyjne dla sprawców. W skrajnych przypadkach dochodzić może do wymierzania przez obywateli sprawiedliwości poprzez dokonywanie tzw. samosądów na sprawcach wykroczeń, przestępstw czy też wybryków chuligańskich.

Prewencja policyjna pełni zatem bardzo ważną funkcję, odgrywając znaczącą rolę w redukcji strachu przed szeroko rozumianą przestępczością. Policja poprzez swoją widoczność, aktywność i dostępność powoduje obniżenie poczucia zagrożenia przed sprawcami przestępstw, zwłaszcza przeciwko życiu, zdrowiu i mieniu. Częsty widok umundurowanych i uzbrojonych funkcjonariuszy, oznakowanych radiowozów Policji patrolujących ulice czy obszary uznawane za zagrożone różnymi patologiami, znacząco wpływa na bezpieczeństwo przestrzeni lokalnych i gruntuje poczucie spokoju zamieszkujących je społeczności<sup>5</sup>. W tej materii duża rola przypada dzielnicowym, którzy poprzez bezpośredni kontakt z mieszkańcami i osobami przebywającymi na danym terenie, nawiązują relacje i budują zaufanie do organów ścigania. Taka wzajemna korelacja doprowadza między innymi do tworzenia a w konsekwencji do wdrażania programów profilaktyczno-edukacyjnych, konstruowanych na potrzeby społeczności lokalnych, a w perspektywie dalszej także i ogólnokrajowych. Opracowywanie i wprowadzanie w życie prewencyjnych programów poprzedzone jest nie tylko zgłoszeniami czy uwagami mieszkańców, jakie sphywają do różnych komórek organizacyjnych Policji, ale również własnymi ustaleniami dokonywanymi przez funkcjonariuszy Policji w miejscach, gdzie dochodziło do eskalacji czynów niezgodnych z prawem lub zachowań kryminogennych. Treści niektórych programów powiązane są z gwałtownym wzrostem liczby przestępstw czy wykroczeń, popełnionych w krótkim czasie na obszarze podległym danej jednostce Policji<sup>6</sup>,

<sup>5</sup> Por. L. F. Korzeniowski, *Securitologia - Nauka o bezpieczeństwie człowieka i organizacji społecznych*, Kraków, 2008, s. 58.

<sup>6</sup> Przykładem mogą być oszustwa tzw. „na wnuczka” lub oszustwa pokrewne o tym samym *modus operandi*, polegające na wyłudzeniu od starszych osób pieniędzy przy użyciu różnych technik manipulacyjnych. Kierownictwo jednostek policji chcąc zapobiec tego typu przestępstwom szuka na swoim terenie sposobów docierania z programami społecznymi do seniorów i ich bliskich. Dzielnicowi w bezpośrednich rozmowach z obywatelami przestrzegają, apelują o rozwagę i edukują jak uchronić się przed oszustwami, policjanci z wydziałów prewencji uczestniczą w zebraniach wspólnot mieszkaniowych, współpracują z zarządcami spółdzielni, biorą udział w dyskusjach w klubach seniora, prowadzą wykłady w ramach uniwersytetów trzeciego wieku. Dotarcie do szerszego grona odbiorców to także współpraca z lokalnymi parafiami, gdzie w kościelnych gablotach rozwieszane są plakaty ostrzegające przed tego typu oszustwami, bądź organizowane są spotkania z zainteresowanymi. Oprócz seniorów policja prowadzi liczne szkolenia pracowników banku uczulając ich aby zwracali szczególną uwagę na osoby starsze podejmujące z kont bankowych znaczną gotówkę.



ale pewne programy profilaktyczne odbywają się również cyklicznie, w powiązaniu np. ze zbliżającymi się świętami (np. akcja „Znicz”) czy prowadzonymi kampaniami (np. akcja „Pasy”). Działalność prewencyjna Policji w zakresie popularyzacji bezpieczeństwa to także inicjowanie akcji, dotyczących bezpieczeństwa w ruchu drogowym, akcji skierowanych do dzieci i młodzieży czy włączanie się w akcje profilaktyczne, kampanie edukacyjne, festyny okolicznościowe realizowane przez organizacje rządowe i pozarządowe. Można przyjąć, że ze względu na problematykę programów realizowanych przez Policję, podzielić je można na te dotyczące: ochrony osób i mienia, bezpieczeństwa w ruchu drogowym, patologii społecznych, skierowanych na ochronę ofiar przestępstw, bezpieczeństwo ogólne a ostatnimi czasy na cyberbezpieczeństwo.

W ramach tych kategorii funkcjonują programy informacyjne, edukacyjne, alternatywne i interwencyjne<sup>7</sup>.

Efektom dobrej współpracy policji z mieszkańcami na rzecz poprawy bezpieczeństwa jest Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa, która obejmuje swoim zasięgiem całą Polskę. Jest to swoista platforma wymiany informacji, przy pomocy której jednostka, w trosce o wspólne bezpieczeństwo, informuje Policję o potencjalnych zagrożeniach. Mieszkańcy najczęściej zgłaszają te zagrożenia, które uznają za najbardziej uciążliwe w ich bezpośrednim otoczeniu, np. nieprawidłowe parkowanie, przekraczanie dozwolonej prędkości, spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych, niewłaściwa infrastruktura drogowa, używanie środków odurzających czy zła organizacja ruchu drogowego. Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa w pewnych sytuacjach stała się narzędziem pomocniczym w zakresie przywracania części uprzednio zlikwidowanych posterunków Policji, co przyczyniło się do poprawy bezpieczeństwa, szczególnie na obszarach wiejskich o małym zagęszczeniu ludności.

Wspomnieć również należy, że Komendanci Policji są zobowiązani do składania rocznych sprawozdań ze swojej działalności właściwym wojewodom, starostom, wójtom (burmistrzom lub prezydentom miast), radom powiatu i gmin, a także informowania ich o stanie porządku i bezpieczeństwa publicznego<sup>8</sup>. Rada miasta, powiatu czy gminy na podstawie składanych sprawozdań i przekazywanych uwag, może określić, w drodze uchwał, istotne dla wspólnoty samorządowej zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego. Kierownictwo Policji pośrednio przyczynia się do podnoszenia jakości życia mieszkańców, między innymi poprzez zgłaszanie pewnych propozycji w zakresie zmiany organizacji ruchu drogowego na osiedlach, drogach gminnych czy budowy sieci oświetlenia publicznego w miejscach, gdzie dochodzi do częstych wykroczeń czy przestępstw.

<sup>7</sup> A. Krawiec, *Działalność zapobiegawcza Policji w obszarze poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego*, [w:] *Bezpieczny obywatel -bezpieczne państwo. Materiały Międzynarodowej Konferencji „Bezpieczny Obywatel – Bezpieczne państwo” zorganizowanej przez ISP i KUL*, red. J. Widacki, J. Czapska, ISP – RW KUL, Lublin 1998, s. 254.

<sup>8</sup> Art. 10 ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Policji



Komendanci Policji wydają również opinie o niezbędnej wielkości sił i środków potrzebnych do zabezpieczenia imprezy masowej, wyrażają zastrzeżenia odnośnie stanu technicznego obiektu bądź terenu, gdzie taka impreza ma się odbyć oraz o przewidywanych zagrożeniach, czyniąc to na podstawie analizy ryzyka<sup>9</sup>. Co prawda opinie te nie są wiążące dla organizatorów imprez masowych, niewątpliwie jednak stanowią ważną wskazówkę dla osób odpowiedzialnych za przygotowanie tego typu przedsięwzięć i pozwalają na uniknięcie lub zminimalizowanie niepożądanych zdarzeń z mogącymi wystąpić zagrożeniami.

## **POLICJA JAKO INSTYTUCJA DZIAŁAJĄCA NA RZEC ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA LOKALNEGO**

Policja spośród instytucji formalnej kontroli społecznej w największym stopniu odbierana jest jako organ restrykcyjny. Kojarzy się ona często ze stawianiem wymagań, kontrolowaniem, ingerowaniem, karaniem, choć jej podstawowym celem jest przede wszystkim niesienie pomocy obywatelom oraz dbanie o ich codzienny spokój i bezpieczeństwo.

To właśnie bezpieczeństwo bez wątpienia jest jedną z podstawowych wartości, której ochrona stanowi główny filar i podstawowy obszar aktywności władzy publicznej<sup>10</sup>. Zapewnienie i utrzymanie stanu bezpieczeństwa wymaga od państwa, aby nadało funkcjonariuszom Policji szereg uprawnień, niejednokrotnie ingerujące w życie jednostki, częstokroć wkraczając w bardzo intymne sfery życia prywatnego. Odnosząc się do poszczególnych uprawnień nadanych Policji, wyróżnić można kilka podstawowych tj. prawo do legitymowania; prawo do zatrzymania; prawo do pobierania od osób odbitek linii papilarnych i wymazów z policzka, prawo do przeszukiwania osób i pomieszczeń; prawo do rejestrowania obrazu z pomieszczeń dla osób zatrzymanych; prawo do kontroli osobistej i przeglądania zawartości bagażu na dworcach i portach lotniczych; prawo dokonywania sprawdzenia prewencyjnego czy prawo do wydawania osobom poleceń określonego zachowania przy wykonywaniu ustawowych zadań<sup>11</sup>. W ramach wymienionych uprawnień policjanci wykonując czynności służbowe niewątpliwie ograniczają indywidualną wolność obywateli, przez co niejednokrotnie społeczeństwo odnosi się wobec nich wrogo. Takie wnioski można wyciągać na podstawie skarg, które wpływają do komend policji, dotyczące kontaktów między obywatelami i policjantami wykonującymi czynności służbowe.

<sup>9</sup> Art. 28 ustawy z 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz.U. z 2022 r., poz. 1466 t.j.).

<sup>10</sup> A. Pakuła, *Policja w systemie organów ochrony bezpieczeństwa publicznego* [w:] *Współdziałanie Policji z Innymi podmiotami w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego* (red.) W. Ura, Rzeszów 2021, s.13.

<sup>11</sup> Szerzej zob. P. P. Falenta, *Uprawnienia operacyjne Policji o charakterze inwigilacyjnym*, Toruń 2020, s. 37-45.



Rola policjanta jest zatem niezwykle bardzo trudna, bo z jednej strony musi on przeciwdziałać ogarniającej społeczeństwo niechęci do instytucji, jaką jest Policja, z drugiej zaś działać rozważnie na rzecz poprawy bezpieczeństwa poprzez skuteczne i sprawne działania oraz sprawiedliwe traktowanie obywateli. Należy wskazać, że każda interwencja policyjna z założenia ma na celu przywrócenie porządku, ale przejawia się przede wszystkim pewną relacją funkcjonariusza z drugim człowiekiem. Na jej przebieg z całą pewnością wpływa osobowość jej uczestników ale też specyfika i okoliczności sytuacji interwencyjnej. Istotne jest również, że uczestnikom tej relacji zazwyczaj towarzyszą silne emocje, a niecodziennosc zdarzenia może wywoływać nietypowe dla osoby zachowania.

Uprawnienia Policji o charakterze operacyjno-rozpoznawczym<sup>12</sup>, czyli pozyskiwanie informacji o jednostce w sposób niejawną budzą z jednej strony zainteresowanie społeczeństwa a z drugiej wiele kontrowersji i pytań. Zakres tych czynności obejmuje szeroko pojętą inwigilację oraz zachowania postrzegane potocznie jako prowokacje. Czynności te mogą polegać na: zapoznawaniu się z treścią prywatnych rozmów telefonicznych czy wiadomości tekstowych i utrwalaniu ich, zakładaniu urządzeń rejestrujących obraz i dźwięk w miejscach publicznych ale również w prywatnych lokalach, na weryfikacji przesyłek pocztowych, kontrolowanym przyjmowaniu bądź wręczaniu korzyści majątkowych czy wreszcie organizacji złożonych przedsięwzięć, w ramach których funkcjonariusze policji infiltrują środowiska przestępcze, działając „pod przykryciem”, niejednokrotnie uczestnicząc w podejmowanych przez sprawców przestępstwach, w celu ich ujawnienia i udokumentowania. Społeczeństwo z jednej strony akceptuje ten rodzaj uprawnień szczególnie, gdy Policja przy ich wykorzystaniu dokonała spektakularnej akcji rozbicia zorganizowanej grupy przestępczej, ujęcia groźnego sprawcy, udaremnienia zamachu terrorystycznego lub odnalazła zaginioną czy uprowadzoną osobę.

Z drugiej jednak strony działania te bywają krytykowane, gdyż czynności operacyjne niewątpliwie ingerują w podstawowe prawa i wolności człowieka. W społeczeństwie może również rodzić się obawa, że Policja skłonna będzie wykorzystywać te uprawnienia do gromadzenia informacji o obywatelach z naruszeniem obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa, bądź że zgromadzone w ten sposób dane mogą zostać wykorzystane dla innych celów, niż określone w ustawie. Często przekazy medialne sugerują, że niejawnie działania policji lub innych uprawnionych służb specjalnych wykorzystywane są dla realizacji celów politycznych określonych ugrupowań, zdyskredytowania określonych osób czy ujawnienia szczegółów ich życia prywatnego.

---

<sup>12</sup> Wiesław Marciniak czynności operacyjno-rozpoznawcze definiuje jako ogół czynności wykonywanych przez Policję w celu rozpoznawania, zapobiegania, wykrywania przestępstw i wykroczeń. Składają się na nie zespół jawnych i niejawnych metod, form i środków, przedsięwzięć taktyczno-technicznych, opartych na przepisach prawa i wiedzy kryminalistycznej – zob. W. Marciniak, *Praca operacyjna Policji*, Szczytno 2001.



Takim przykładem mogą być afery z wykorzystaniem programu szpiegującego Pegasus<sup>13</sup> w Polsce, za pomocą którego miała być prowadzona inwigilacja osób prywatnych. Sytuacja ta odbiła się szerokim echem w społeczeństwie i środowisku politycznym, co w konsekwencji spowodowało, że opozycja złożyła w Sejmie RP wnioski o powołanie komisji śledczej w sprawie inwigilowania Pegasusem. Przyczyniło się to również do wydania przez Parlament Europejski decyzji z 10 marca 2022 r. w sprawie powołania komisji śledczej w celu zbadania stosowania oprogramowania Pegasus i równoważnego oprogramowania szpiegowskiego służącego inwigilacji oraz określenia przedmiotu dochodzenia, a także zakresu odpowiedzialności, składu liczebnego i czasu trwania mandatu komisji - 2022/2586(RSO).

Służby specjalne (w tym Policja) wykonując czynności operacyjno-rozpoznawcze mają nad społeczeństwem przewagę informacyjną, która nie powinna być wykorzystywana w innych celach jak tylko identyfikacji nielegalnej działalności naruszającej normy prawne godzącej w bezpieczeństwo publiczne. Stąd tak ważne jest objęcie kontrolą działalności tych służb w obszarze ich działalności niejawniej w celu ochrony obywateli przed możliwymi nadużyciami organów państwa<sup>14</sup>. Jak wskazuje Krzysztof Frysztacki, od policji oczekuje się, że będzie działała zgodnie z zaawansowanymi i rygorystycznie definiowanymi prawami społeczeństwa, a jednocześnie ta sama Policja jest w pierwszej linii nieustannej i zaostrzającej się bitwy z przestępczością, co może skłaniać do stosowania wszystkich niezbędnych metod, w tym też o charakterze niejawnym<sup>15</sup>.

Dużo uwag i zastrzeżeń kierowanych do Policji związanych jest z używaniem przez policjantów środków przymusu bezpośredniego i broni palnej. Stosowanie tych narzędzi zgodnie z przepisami prawa, bardzo często w społeczeństwie odbierane jest jako nadmierna brutalność. Z drugiej strony trudno sobie wyobrazić Policję chroniącą obywateli i utrzymującą bezpieczeństwo oraz porządek publiczny, a nie wyposażoną w broń palną. Często funkcjonariusze tej formacji w codziennej służbie, mając na uwadze prawo do życia, muszą podjąć trudną acz nie zawsze trafną decyzję o użyciu broni palnej wobec drugiego człowieka. W celu zwiększenia respektowania praw człowieka, a także w związku z wysuwanymi m.in. przez opinię publiczną i środki masowego przekazu zastrzeżeniami co do zbyt pochopnego używania przez policjantów śmiertelności z definicji broni palnej, przyczyniły się do tego, że Komendant Główny Policji Zarządzeniem nr 73 z 31 grudnia 2014 r. w sprawie ustalenia wzorów i typów uzbrojenia Policji wprowadził do jej wyposażenia paralizatory elektryczne<sup>16</sup>.

<sup>13</sup> Pegasus - oprogramowanie szpiegujące przeznaczone do instalacji na systemach iOS i Android opracowane i dystrybuowane przez izraelską firmę NSO Group.

<sup>14</sup> Szerzej zob. S. Zalewski, *Kontrola służb specjalnych w Polsce*, Warszawa 2021, s. 9.

<sup>15</sup> K. Frysztacki, *Socjologia problemów społecznych*, Warszawa 2009, s. 127.

<sup>16</sup> Dz.Urz. KGP z 2015 r., poz. 2 § 12, zm. decyzją nr 410 KGP z 28 grudnia 2016 r. zmieniającą decyzję w sprawie ustalenia wzorów i typów uzbrojenia Policji (Dz.U. KGP z 2016 r., poz. 79). Obowiązującym aktem prawnym jest decyzja nr 48 Komendanta Głównego Policji z 9 lutego 2022 r. w sprawie ustalenia wzorów i typów uzbrojenia Policji (Dz.Urz.KGP z 2022 r., poz.71).



Pomimo wcześniejszych kontrowersji bezsprzecznie należy stwierdzić, że ich użycie jako tzw. broni nieletalnej umożliwia skuteczne obezwładnienie osoby czy zwierzęcia z pewnej odległości, z założeniem zminimalizowania liczby ofiar śmiertelnych i wystąpienia trwałego uszczerbku na zdrowiu u osób i zwierząt, wobec których jest stosowana, w porównaniu do użycia broni palnej<sup>17</sup>.

## **POLICJA W OCZACH SPOŁECZEŃSTWA**

Społeczeństwo ocenia efektywność działań policji przy uwzględnieniu stopnia realizacji jej podstawowych funkcji jakimi są kontrola przestępczości oraz udzielanie pomocy obywatelom znajdującymi się w niebezpieczeństwie. Ze względu na fakt, że koszty utrzymania tej formacji są pokrywane z budżetu państwa – czyli każdy obywatel poprzez politykę podatkową przyczynia się do jej utrzymania – zwiększają się wymagania w stosunku do tej służby. Coraz większe są oczekiwania kierowane do funkcjonariuszy policji w zakresie udzielania pomocy obywatelom w różnorodnych sytuacjach, nie wiążących się bezpośrednio z zaistnieniem określonego niebezpieczeństwa, związanego z bezprawnym zachowaniem osób trzecich. Mowa tu o drobnych czynnościach takich jak udzielanie wskazówek zagubionym turystom, pomoc kierowcom, którym zepsuł się samochód w drodze, kierowanie ruchem, „eskorta” kobiety rodzącej do placówki zdrowia itp. Policyjna pomoc bardzo uwidacznia się w sytuacji wystąpienia klęsk żywiołowych (np. pożar, powódź), w których najczęściej do budowania zapór przeciwpowodziowych, dostarczania żywności i wody pitnej czy leków w miejsca niedostępne kierowane są oddziały prewencji Policji.

W czasie pandemii koronawirusa SARS-CoV-2, w znaczący sposób zaznaczyła się pomocowa funkcja policyjnej służby. Podczas kontroli osób poddanych kwarantannie funkcjonariusze mieli obowiązek nie tylko ustalić ich stan zdrowia i samopoczucie, lecz także udzielić pomocy w załatwieniu pilnych codziennych spraw – chociażby wyniesieniu śmieci czy wykonaniu najpilniejszych zakupów, przede wszystkim żywności. Prócz zadań związanych z fizyczną kontrolą osób objętych kwarantanną ogromną rolę odegrała akcja informacyjna prowadzona przez pion komunikacji społecznej Policji, przede wszystkim rzeczników prasowych. W dobie wszechobecnych fake-newsów rzetelna informacja była i jest „na wagę złota”, pozwala też zapobiec panice<sup>18</sup>.

Ustalenie właściwych proporcji między zadaniami o charakterze zapobiegawczo-pomocowymi a stricte represyjnymi jest istotne dla prawidłowej współpracy na płaszczyźnie policjant–obywatel. Codzienne relacje obejmujące kontakty mundurowych z obywatelami winny stanowić relacje humanistyczne, tzn. dążące do zminimalizowania uprzedzeń i negatywnych stereotypów a zmaksymalizowania przyjaznych oddziaływań.

<sup>17</sup> Szerzej zob. M. Nowak, *Paralizatory elektryczne w Policji*, „Policja” 2017, nr 6, s. 18-19; M. Kurdziel, *Użycie paralizatora – potencjalne ryzyko*, „Gazeta Policyjna” 2022, nr 3, s. 20-21.

<sup>18</sup> P. Maciejczak, *Operacja COVID-19*, „Policja 997” 2020, nr 4, s. 6-7.





Každý policjant musí sobie ušwiadomiť, že sukces formacji, ktorej jest przedstawicielem uzależniony jest od właściwie rozumianych, starannie zaplanowanych kontaktów z lokalnymi społecznościami. Policja musi koncentrować się na tym, aby jej działalność na rzecz społeczności lokalnych była bardziej widoczna, jak też aby przesunięcie akcentu w służbie policyjnej na realizację funkcji usługowej było bardziej zauważalne<sup>19</sup>.

W tym aspekcie należy zwrócić uwagę na takie akcje funkcjonariuszy policji jak zbiorowe, honorowe oddawanie krwi czy uczestnictwo w różnego rodzaju charytatywnych akcjach, mających na celu gromadzenie środków finansowych bądź rzeczowych z przeznaczeniem dla określonych osób lub grup społecznych. Niewątpliwie tego typu działania przedstawicieli środowiska policyjnego są odbierane przez społeczeństwo niezwykle pozytywnie bowiem ocieplają wizerunek tej służby, a tym samym wpływają na podniesienie poziomu zaufania do jej funkcjonariuszy.

## KONKLUZJA

Skuteczne działania funkcjonariuszy Policji niejednokrotnie ingerują w bardzo intymne sfery życia społecznego. W świadomości obywateli kształtuje się zatem wizerunek policji, jako organu powołanego do utrzymania bezpieczeństwa wewnętrznego, ale umocowanego w związku z tym również do dostępu do szerokiego spektrum prywatnych spraw obywateli. Z tego też powodu społeczeństwo ocenia i bardzo silnie reaguje na działania funkcjonariuszy, śledząc ich postępowania i zachowanie zarówno na służbie jak i życiu prywatnym. Istotnym jest zatem aby poza realizacją funkcji represyjnej, z całą pewnością istotnej i ważnej z punktu widzenia stania na straży porządku i bezpieczeństwa publicznego, Policja angażowała się również w działalność prewencyjną i usługową. Tak obrana płaszczyzna funkcjonowania Policji tworzy w społeczeństwie właściwą atmosferę oraz buduje wspólne zaufanie, które przedkłada się na właściwe funkcjonowanie społeczeństwa jako całości jak również harmonijny rozwój jego członków.

## LITERATURA

Czapska A., Wójcikiewicz J., *Policja w społeczeństwie obywatelskim*, Zakamycze 1999.

Falenta P. P., *Uprawnienia operacyjne Policji o charakterze inwigilacyjnym*, Toruń 2020.

Frysztański K., *Socjologia problemów społecznych*, Warszawa 2009.

Korzeniowski L. F., *Securitologia - Nauka o bezpieczeństwie człowieka i organizacji społecznych*, Kraków, 2008.

---

<sup>19</sup> Zob. A. Czapska, J. Wójcikiewicz, *op. cit.*, s. 252 i nast.



Krawiec A., *Działalność zapobiegawcza Policji w obszarze poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego*, [w:] *Bezpieczny obywatel -bezpieczne państwo. Materiały Międzynarodowej Konferencji „Bezpieczny Obywatel – Bezpieczne państwo” zorganizowanej przez ISP i KUL*, red. Widacki J., Czapska J., ISP – RW KUL, Lublin 1998.

Kurdziel M., *Użycie paralizatora – potencjalne ryzyko*, „Gazeta Policyjna” 2022, nr 3.

Maciejczak P., *Operacja COVID-19*, „Policja 997” 2020, nr 4.

Marciniak W., *Praca operacyjna Policji*, Szczytno 2001.

Nowak M., *Paralizatory elektryczne w Policji*, „Policja” 2017, nr 6.

Pakuła A., *Policja w systemie organów ochrony bezpieczeństwa publicznego [w:] Współdziałanie Policji z Innymi podmiotami w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego* (red.) Ura W., Rzeszów 2021.

Zalewski S., *Kontrola służb specjalnych w Polsce*, Warszawa 2021.

#### WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997 r., Nr 78, poz. 483).

Ustawa z 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2021 r., poz. 1882 t.j.).

Ustawa z 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz.U. z 2022 r., poz. 1466 t.j.).

Zarządzenie nr 73 Komendanta Głównego Policji z 31 grudnia 2014 r. w sprawie ustalenia wzorów i typów uzbrojenia Policji (Dz.Urz. KGP z 2015 r., poz. 2).

Decyzja nr 48 Komendanta Głównego Policji z 9 lutego 2022 r. w sprawie ustalenia wzorów i typów uzbrojenia Policji (Dz.Urz.KGP z 2022 r., poz. 71).

#### Dr. Zygmunt DUDEK

Katedra Nauk Humanistycznych i Społecznych  
Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza  
Doktorand - Uniwersytet Wrocławski  
z.dudek@prz.edu.pl